

Розділ 1. Телефон вважає

{Автобус до Ізок}

Біля зупинки спонтанно купилась купа полуниць. Такого повороту я сам від себе не чекав, то ледь не проклацав дзьобом транспорт, поки бігав їх мити. Ото я чудило. Але я начудив вдало й тепер плямкаю полуницями. Ще й квиткову тітку пригостив і тим причарував.

Якось на першому курсі АвеМарія дивилась притарабанену мною чергову чернетку. Здається, доповіді про історію будинку Алчевських. Ти диви, навіть тему досі пам'ятаю, а це ж уже десять із хвостом років тому! Аж раптом нащось взялась аналізувати мій почерк. І в неї логічно вийшло, що я просто весь такий молодець. У чому саме — бачте, АвеМарійська експертиза показує: я обираю різні методи-способи-шляхи діяти. «Якщо десь щось не клеїться — то ви, Сергію, не б'єте в одну точку впертим рогом, а *ищите другие варианты*». І це, на її АвеМаріїну думку, було добре. Вона то з різноманітних хвостиків вивела, здається.

Але взагалі-то це не тільки добре, але й недобре. У мене ж так увесь час було зі спробами дати спокій Полінчиним справам. Я ж старанно постановив сам собі не залазити в них. Розслабитися і дочекатися, поки їхні тільця пропливуть повз мою врівноважену постать на березі. І не намагатися їх ані тягти, ані підштовхувати. Але далі в якийсь момент я брав та й діяв інакше. Та й видавав: «Слухай, але

коли ж ти нарешті підеш до лікаря?» І це означало, що весь мій попередній ненасильницький спротив у той момент як би... й не існує. Я втрачав завойовану на годину рівновагу й ставав насильником. Полінка йшла в несознанку та глуху оборонку. Я мав шукати третій шлях, бо не міг уже повторювати ті поюзані два.

Так само я вважаю, що не палю, хоч можу висмалити дві цигарки за день — раз потім можу не палити півроку. Власне, таким само варіативним чином я й не п'ю.

І так само ні від кого я не залежу. Незгірше незалежної Монголії. Можу ось сім годин ані повідомленням не нагадувати про себе тій Хілдур.

Скільки би ньютонів не мало те чуйство.

Кумедно, телефон виправив «чуйство» на «буйство». Він щось знає!

От нарешті я й у дорозі, отакий *другой вариант*. За вікном підстрибує Воловець. У потязі дістався мені трошки жаклиний напівбеззубий дядечко, який у дружньому порозумінні з гопуватим пацаном наштиняв (розгублений телефон запропонував виправити: «нашим няв»!..) атмосферний букет. Від глибоких тонів сивушних олій до тонких ноток ковбасного часнику в поєднанні з ніжним струменем бичків.

Бажаю вважати це тією жертвою, яка має бути принесена задля загального складання дороги. Бо якщо згадати досвіди, то будь-який шлях має розпочатися певною невеликою фігнею. Щоб далі вже виструнчитися. Паспорт дзьобом проклацати, улюблений спорт моєї сестрички — то занадто, а ось забути рятівні беруші (винахід Святого Беруша, за який той був негайно канонізований, я щітаю!)

й набути повні вуха нових досвідів з динаміка — то запросто.

А як вирвешся — то повітря таке суцільно синє, сильногазоване та підліткове.

Як я довго тупив, поки квитки не купив. Ніби нескладна процедура — а я все не можу себе всадовити, практично ніби у стоматологічне крісло. За кожною мухою відвертаюся від монітора, щоб не помічати слона в кімнаті: той острах посунути з місця, де є бодай якийсь шанс перестрітися з тобою, перетнутися і...

Костик таки послужив чарівним пенделедавцем. Він любив із мене кпинити, що я за всю свою тридцятку із чималим хвостом жодного разу не побував у Карпатах. Вічно повторював ту історію, коли його брата з позаминою дівчиною завернули в британському консульстві. «А ви хоча б у Вінниці побували?!» — спитали Ромку на допиті. Чи то пак на співбесіді. З докором таким. Мовляв, зась вам Темзи, невігласи краєзнавчі.

Після першої його розповіді я взяв і чкурнув саме до Вінниці. Просто встав уранці та всім собою відчуваю, що зараз не витримаю ще одну суботу ставити ноги (навіть колеса) на ті самі камені тієї самої Жилинської. Котрими мені уже все пропекло всередині крізь кросівки, які тягнуть у бік Березняків.

Поставив на інші камені, чого ж. Ще сильніше тоді запекло.

Чомусь дорога особливо вимучує мене бажанням просто зараз мати біля лівого плеча не те, що біля нього є в реалі. Не оцих, що вчотирьох танцюють синхронний сімейний танець гладеньких каченят перед піврічним

немовлякою... Що той мені статурою та вдачею сильно нагадує гладенького брунатного хотєя на Владчиному підвіконні. Той хотєй поблажливо дивиться вниз на Тельбін з висоти п'ятнадцятого поверху й явно споглядає, як там пропливають тільки всіх його проблем.

Ну так от, бажанням мати біля плеча не оце сімейство, а власне Владку. Золотаво-пухнасту вигорілу на сонці грибку. Усмішку на всі зуби (ніяково згадати, якось спробував так усміхнутися перед дзеркалом, ні, я так не вмію: тільки губами, інакше починаю нагадувати осла зі Шрека). Випнуті вилиці. Запах глици (чи то у неї такі дивні парфуми, чи то мені щось уже маячиться). Це якась маячня. Їдеш у ніби рекомендовану нову обстановку, щоб набудувати навколо зовнішніх штук, за якими нема коли журитися за тією звичкою задумливо покусувати губу. А виявляється, що всі зовнішні набудовані штуки, бачте, конче потребують бути пред'явленими конкретній адресатці.

«Диви, диви, яке! А он там, бачила? Це ж схоже, знаєш, на що?..» І вона зацікавлено покусує губу. І вона кумедно морщить ніс, придивляючись. Сміятись і повсякчас смикати «диви!»... Дивитись разом — як обійматись...

Я тоді знічев'я пішов славнозвісні вінницькі фонтани подивитись. Просто щоб якось розважитись, та й набратись вінницького досвіду Костета охолодити. А вони виявились такі нереальні, ті фонтани. Народу навколо було майже нікого. Парочка навпроти застигла в поцілунку витинанкою. Чи то пам'ятником довічній вірності. (Хоча та вічність кохання їхнього, може, місяць протриває.) І нагору, у глибоке синє — шурх — злітає зграйка винно-червоних крапель. Мерехтить і міниться, кольорово підморгує й блискуче знущається з мого «якось розважитись» і «охолодити».

Я б у той момент, здається, відмовився від їжі й сну на весь день — аби Хілдура теж була там і бачила те ж саме. У якому все нагадує про неї, що ніяк із нею не пов'язане. На жаль, таку угоду — їжа й сон в обмін на душевний обмін враженнями з окремо обраною людиною — мені чомусь жодні вищі сили не запропонували.

Не второпаю, чому маріхуану забороняють, а людей не забороняють. Як на мене, то і сильніші наркотики нервно смалять у куточку. Єдиний день без бодай якогось зв'язку з людиною — «а нащо було підводитися». Ще один день — лиш марна витрата зубної пасти.

А в Карпати я без усяких Костикових зауважень усю дорогу хотів, але всю дорогу не потрапляв. То горить спецпроект, то роботу змінив і чекаємо, поки грант прийде, то траванувся, то ні з ким. Лише тепер-от Ізки. Малюється мені таке село вже не за обрієм, а за дзеркальцем напівживого ЛАЗика.

Хоча що робити в тім селі, не уявляю. Я прихильник туризму рідним містом, взагалі-то. А тут ще вела не взяв, бо в нього невчасно гальмо здохло. А без тої коняки-скотиняки ніби в тілі недостатня кількість кінцівок. Раз-два, незвично.

Що ні з ким — переживу. Спробую.

*

Цікаво, який вигляд я маю збоку. (Крім того, що незграбний і патлатий, як на всіх кадрах, із яких я не встиг утекти в обнімку зі своєю ненавистю до фоткання.) Але якщо відсторонено подивитися, наприклад, на свої пальці, вони смішні. П'ять довгастих відростків стирчать, звиваються. Якщо так само подивитися на Владчине прізвисько, воно взагалі дурне. Хілдура — і не по-жіночому, і не запам'ятаєш

із першого разу. Та мені, як уперше закоханому, захеканому, заскоченому амуром посеред перерви першокласникові, звідусіль сама літера Х світить неземними світлами.

{Ізки}

Просто зараз поруч зі мною — темно-зелена хвоя на світло-зелених схилах.

Подумав, що Костет, мабуть, геніальний комунікаційник, якщо одним зауваженням здатен запульнути у подорож такий лежачий (чи велокатучий) камінь, як я. Недарма ж мені знайомі пачками пересилали твіти метрополітену, не знаючи, що це витвори мого ліпшого приятеля.

Цікаво: якщо після всяких Алчевських лишалися в архівах грубі стоси листів, щоденників та іншої макультури, до яких торкаються цікаві мацаки архівних щурів, то ми полишимо по собі гігабайти твітів та чатів. Як майбутні цифрові щурі все то розтрібатимуть? Я, звісно, спрощу їм життя. Я ж періодично копіюю свої переписки з Владкою у папку. Якщо я помру і прославлюсь, як Врубель, вона автоматично зробиться Емілією Праховою. Тільки я через неї ще не роблю собі селфхарму ножом по грудях. Я через неї малюю інтер'єри, в яких кольори кричать про присутність. Людини, яка на тих інтер'єрах відсутня.

А ще я крізь неї дивлюсь зараз на доріжку у траві і відчуваю, що світ має колір, сенс, смак і таємницю. Через неї роблю повітряного змія Вірусиним двійнятам — і в той момент відчуваю, що перебуваю десь у серцевинці цього світу у повному ладу з ним. Але, чорт забирай, через півгодини фейсбук з наївно-невинним видом підсовує мені Владчиного колишнього: «Ви можете їх знати!» І чорт мене забирає відкривати профіль і смикатися: от і що, що — ти, яка підписує світлину з равликом: *«против меня обнaру-*

жены неопровержимые улитки на тоненьком стебле» — знаходила в цьому пришепкові, який пише: «экзистенциальный вопрос: как отлечить феменистку, чтоб не уступать ей место» — і репостить жартики: «Берешь бабу. Выпиваешь с ней за любовь. Блестят ее глаза. Уже не надо лишних слов»?!

*

Оце вже вечір, і я спустився до обійстя пані Галини, яка дбайливо закутала мені каструлю «зупки смачнучої», за її власним визначенням.

А був день — і тоді я так піднявся, що куди тому курсу бакса. «Що робити, не уявляю»... Та дупу підняти й прозріти! Просто йшов нагору стежинкою і ходив, аж поки ноги не почали мене полишати. Чергуючи перелізання через струмки та залізання на горбки. А небо промовляло до мене людським голосом золотої рибки й при заході зробилося таким, що соромно було брати до рук телефона.

Той зрештою й вирубився, не витримавши напруги. Тепер підзаряджається й бадьоро виправляє. На «перелітання» і «залітання». Точно розумний, стерво.

Коли піднісся працюючими ногами і зачаровано відсиджуєш дупу під хмарами понад безмежними травами. Типу степу. Чи лежиш у тій траві під хилитанням травинок. Чуєш далекий гавкіт і близьке дзижчання. Тут ти чомусь щось розумієш. Ніби все, що назбирав до цього моменту й доніс сюди, не розвалюється в руках, як воно робило в процесі назбирування. А ловкенько (улюблене слово прабаби Килини) складається докупи. Розпружується навіть брехня у дитсадку, коли ти спихнув провину за перевернуту кашу на переляканого сусіда Мішу. Притишується навіть той момент доторку АвеМаріїної руки, по якому погляд на неї

я потім не міг змити впродовж років. По привітанні я зачаровано дивився на її простягнуту долоню хвилини зо дві, тоді як загіпнотизований кролик у сповільненій зйомці торкнувся. Вона підняла брови. Тоді я нарешті підняв очі (а Маріїні очі опинилися рівно навпроти, вона висока як на кобиту, мабуть, одного зі мною зросту, мені іноді просто по-дитячому хотілося запропонувати їй стати спина до спини і помірятися лінійкою). І до мене дійшло, що вона простягала долоню по ключі від аудиторії, які я вже встиг взяти у вахтерки.

І тут ніби всі ті вантажі легшають, наплутане в процесі життя обнуляється до заводських налаштувань, усе, що з тобою траплялося, робиться послідовним, нормальним, виправданим.

Таке відчуття, що після цього залітання можна спокійно писати заповіт... Ну або ж після цього можна жити далі, після цього можна жити якось інакше, але зібравши весь набутий з дитинства скарб в одну красиву коробочку.

І ніщо не болить.

Навіть те, що ти пішов від людини з інвалідністю — з усією своєю, блін, людяністю?!

*

Зустрів лаванду. Бачив білку й бабку. Руденьку білку, голубеньку бабку. Бачив у них Владку. А тоді це все застукав теплий дощик.

{Шипіт}

Та історія вивернула мене, викрутила і розвісила сушитися.

Скільки ми прожили з Полінкою? У мене завжди було не дуже з хронологіями, хоча нас усі п'ять курсів і ганяли по періодизаціях мистецьких стилів — визубрював і забував... Так, я з нею тоді зачепився на Андріївському, відсвяткувавши вселення до першої своєї київської квартири — отже, сім років протусили.

Хотів тепер, щоб не муляло минулим, хоча би віддати ту її картинку, з якої все почалося — за яку я тоді шалено торгувався, але не міг припустити, що не матиму її собі. Пообіцяв їй на додачу за неї музики поназаписувати. Наваяв у натхненні півкоробки болванок (потім була морока, куди дівати мало не цілу шафу цих застарілих носіїв, але у мене навіть стосик касет протримався довгенько, коли вже засовувати їх давно геть не було куди). На тій картинці був трьома лініями зображений змучений череп і пальці, що тримали портрет якоїсь безтурботної кучерявої хмаринки з підписом «Авель».

Хотів віддати, так, але поки ні. Висить. Дивиться. А музика та їй уже й не бовваніє.

Полінка, істота безладна і безалаберна, зачаровувала своїм різномастним безумством навіть таких серйозних зубрів, як моя Марія. *«Какая любопытная структура образовалась»*, — щиро загорілася моя колишня наукова керівниця, коли я у перший свій візит на малу батьківщину зі столиці сунув їй аркуш: Полінчину ніч, що стікала з підвіконня й скрапувала на підлогу. Ніч, на яку пішло півночі й рівно одна гелева ручка кольору опівнічних Полінчиних дредів, просто фарби в домі не було.

Ну та все прекрасне, коли тимчасове. У цьому прикол туризму й еміграції. У Полінці ж була тверда — як її крутий костур, накраудфанджений нашою спільною компанією — постійність і послідовність. Якщо вона у п'ятнадцять вва-

жала, що їсти — це якось ницо, помити посуд то вобще міщанство, й лише Валерія Нарбікова варта того, щоби витратити на неї час — то до тридцяти вона не пом'яшала, ідеалів не змінила. Хіба що додала до вартісних речей серіал «*Breaking Bad*». І я тут такий весь у білому, зі своїм оспіваним АвеМарією небиттям в одну точку й обиранням різних шляхів.

— Про що ти мріяла у дитинстві? — прискіпувався я. Я взагалі люблю прискіпуватися, мабуть.

— Я не мріяла, я втикала... — сміялася Поліна. — І, мабуть, мріяла втикати, щоб мені не заважали!

— То твої дитячі мрії справдилися! — підхоплював я м'яч ржачу, щоб він не засильно загатив мені у лоба.

Не можна ж щось хотіти від людини з ДЦП. Навіть щоб вона спробувала теж трошки заробити, не відходячи від компа, від якого все одно не відходить. Хоча якщо їй щось цікаво, готова з патином в обнімку пішки дійти з Лівобережки на Академку. Що вона колись у пору наших перших зустрічей із блиском і проробила, коли не мала посеред ночі на таксівку, але мала натхнення по прочитаній перед тим книжці про жінок-художниць. При тому, що шаритися в малолюдних місцях їй завжди було небезпечно. Ні хода, ні патик ніяк не відлякували від неї причіпливих хлопів із їхніми нелюдськи оригінальними «девушка-а-что-ви-такая-грустная». Чи то в її палкій чорнооконості-чорнодредості щось їх запалює, в різких рисах (в школі їй якось запропонували зіграти Есмеральду, не зразу й схаменулись, що затанцювати не могла). Чи то в погляді, яким вона дивиться на кожного вражено, ніби на голубоногу олушу яку-небудь. «Покаталася в метро, всю лінію їхала й витріщалася. Які люди красиві!» — писала колись записки і лишала замальовки. Може, тим і брала. Цим чистим подивом. Його б енергії хоч на пару годинок практичної діяльності на день...

Звісно, я не сексист і не вважаю, що «домашні справи то жіноча справа». Але якщо ми справді жили на дванадцять годин на добу мого *Sweet Home 3D*, не до ночі будь згаданий? Ну правда ж, важко решту доби смажити картоплю і мити посуд.

Нию, так, нию. Та нема об кого понити. У мого приятеля свої проблеми: його кинули одночасно і роботодавці (у начальнику, якого Костет звав то «фюрер», то «ленін», я від початку нічого не вбачав надихаючого), і орендаторка квартири (а чи зміг би я вигнати вагітну одиначку, що не платить уже півроку і засирає простір вусмерть — слухне питання). У коханої сестри свої проблеми: адаптація на новому місці. «Мені здається, що вони розлючені й зараз мене жеруть, а вони просто дружні, у них такий тон і гучність спілкування», — звітує Алька про розмовну манеру місцевих. Вона й сама гучніша за мене («Нас явно всиновили, чи переплутали, чи те й інше одночасно»), але в Ізраїлі почувається недоречно прохолодною скандинавкою. Мене б, мабуть, узагалі там помістили до зоопарку з арктичними звірятами.

Улюблені колеги мають своє: у Вірусиних малих вічні перехідні віки («Мам, я зме-е-ерзла і хочу моро-о-озивка!»), Леся не може розважити матір, яка нудиться у Запоріжжі й знічев'я мие їй мізки щоденно годинами («А надела бы каблуки, подкрасилась бы — и глядишь, не надо было бы в твоём социальном проекте горбатиться!»).

Телефон не має суттєвіших за мої проблем, телефон мене слухає.

Мені було ніяково просити Поліну щось робити ще й тому, що мила моя до всіх ставилася суворо, а до мене — хоч до рани прикладай. Жодні мої вибрики не могли похитнути її ніжного «ну ти ж моє киценя-ятко». Вона

пояснювала свою непробивну прихильність хімією. Причому не тією абстрактною, котрою назовні відмажеться будь-хто, після першого побачення для себе зауваживши, що потенційний партнер не вимив голову чи не змога розплатитися за салат із морепродуктів. Начитана моя дівчина цитувала цілі наукові книжки про те, які саме речовини утворюються в її мозку, коли я роззуваюся в передпокої. Одна з тих праць була просто з формулами.

При цьому хай би яким киценятком я був і хоч яку потужність хропіння вона могла янголічно мені пробачити, зробити щось для мене вона була не здатна. Не зі зла. Просто не могла. Органічно. Хімічно. Така вже вона була. І буде. Її кредо «будь собою». З третього класу.

За пару років родичання з Полінчиними тарганами і нашими спільними жилянськими павуками тихі хімії в мені стали все гучніше казати: ми не можемо на все це дивитися.

Ще кілька років я провів, довбучи собі мантру про тих, кого ти приручив.

І ще пару років — одночасно споглядаючи ночами перед очима дівчину з інакшим кольором волосся й зачіскою.

Часто вона була повернута до мене потилицею з двома золотистими пухнастими «доріжками» на загорілих випнутих хребцях. Я знав, що це вона — чи за її фірмовим бірюзовим шаликом (від якого її сірувато-світанкові очі справді яскраво синішають, оптичні дива!), чи за її фірмовим рухом, коли вона починає говорити, а тоді посеред першої фрази завмирає, прислухаючись до думки, і через хвилику втупляння у простір перед собою закінчує думку. Але коли вона повертала голову, я замість рідної усмішки, за яку її, фотографуючи, завше дражнили: «Владко, давай як треба, зуби вперед!» — бачив щось незнайоме, лячне.